

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANLARININ VE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYET FARKINDALIĞINA KARŞI TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

* Öğr. Gör. Zarife Şişman Karaşah

Bilindiği gibi, Anayasamızın 10. Maddesinde “herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkelerine uygun olarak hareket etmek zorundadır” denilmektedir. Türkiye’de kadınlara karşı her alanda yaygın ve derin bir ayrımcılık uygulanıyor. Kadınlar toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle güçsüzleştiriliyor; fırsatlardan ve kaynaklardan eşit bir biçimde yararlanamıyor.

Eğer yaşama ait olan sorunlar iyi saptanırsa kadın sorununun aslında bir insanlık sorunu olduğunu görebiliriz. Sorunları çözmeden gerimizde bırakarak yolumuza devam edersek aslında hiçbir zaman ilerlememiş ve tam olarak o sorunların içinde kaldığımızı görürüz. Bunun önüne geçmek yine kişisel eğitimimize bağlıdır. İnsan herhangi bir sorunu çözümlenmeden önce kendisini çözümlmelidir. Yaşamı boyunca karşılaştığı kadın sorununa kulaktan dolma cevaplar vererek yada karşı çıkmak için karşı tavır sergilemek yerine bilimsel gerçekliklerle 'kadını' savunması tartışmaların seviyesini yükseltecektir.

Kendi cinsinin tarihsel gelişimini bilmeyen kadın, bir birey olarak sadece toplumda cehalet ile özdeşleştirilen 'aklı kısa' kadınlar misyonunu yüklenmekten alıkonulamayacaktır. Kadın haklarının savunulması, bazı davranışların lütfedilmediğini, zaten olması gerekenler olduğunun savunulması feminist bir yaklaşım değil aksine insani bir yaklaşımdır. Bu sorun üstünlük sorunu değildir. Kadınların erkekler üstüne egemenlik kurmak gibi bir anlayışı olmadığı gibi erkek üstünlüğünü kabullenen bir anlayışları olmadığını da belirtmek önemlidir. Şiarımız: 'Yaşamlarımızın eşitliğidir'.

Toplumdaki genel geçer anlayış çoktan kanıksanmıştır: Erkek çocuk okumalıdır, ya kız? Kız okumazsa evlenir, kızların meslek sahibi olmaları şart değildir, nasıl olsa evlenecektir. Kızlar ileride meslek sahibi olsalar bile mutlaka ev işlerini öğrenmelidirler. Kızların erkek mesleklerine yönelmeleri ileride aile yaşamlarında sorun yaratır. Kızlar en çok öğretmen olmaya yönlendirilirler. Yarım gün iş, dersinin olmadığı boş günler, yaz tatili, eşine ve çocuklarına zaman ayırabilme olanakları öğretmenlik mesleğini toplumda kadınlar için biçilmiş kaftan konumuna getirmiştir.

Bora, kadınların erkeklerden farklılığını vurgulamanın özcülükle eleştirildiğini hatırlatırken, kadınların (ve erkeklerin) kendi aralarındaki farklılıkların cinsiyet farklılıklarından hiç de daha az önemli olmadığını belirtir (BORA, 2005:41-46). Sınıfsal farkın olduğu kadar cinsiyet farklılıklarının da gündelik pratiklerde ve söylem düzeyinde nasıl üretildiğini ve bu süreçte kadınların kendilerine dair ve *öteki* kadınlara dair algılarının nasıl şekillendiğini ücretli ev emeği üzerinden anlamaya çalışır.

Kadınların kendileri adına eylemler gerçekleştirebilmeleri için öncelikle kendi tarihlerine sahip çıkmaları gerekmektedir (TEKELİ, 1992: 124).

Kadın hareketi, çıkış noktası açısından bir özgürlük ve eşitlik hareketidir. Kendisini feminizm kavramıyla ifade eden bu hareket, toplumun özgürleşmeye, bireyselleşmeye başladığı, geleneksel yaşam biçiminden koptuğu, siyasal ve ekonomik dönüşümlerin yaşandığı 18. yüzyıl sonları ile 19. yüzyıl boyunca ideolojisini de belirlemiştir (ÇAKIR, 1994: 18).

Toplumsal yapıda ortaya çıkmış olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılmasını sağlamak için çalışmalar yürütmek zorunlu hale gelmiştir. Kadın çalışmaları, kadınlar adına teorik açılımlar ve kadının statüsü ile ilgili uygulamalı çalışmalar yaparak, kadının konumunu değiştirmeyi amaçlamaktadır. (BERKTAY, 1992: 131). Bu anlamıyla da kadın çalışmaları, hem feminist bilginin ürünü hem de üreticisi olmak konumundadır. Türkiye’de de bu alanda sorgulanması gereken temel ilke bu anlayıştan kaynaklanmaktadır. Bu anlamda Acar, kadın araştırmalarını, feminist araştırmaların üniversitelere yansımalarının bir sonucu olarak değerlendirmektedir (ACAR, 1995: 79).

Türk kadın hareketinin geçmişi, devlet elitinin imparatorluğun yönünü Batılı kurumlara çevirme çabalarına şahit olduğumuz on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu’na kadar uzanır. Bu çabaların bir parçası olarak 1842’den itibaren kadınlar için ilkokuldan liseye kadar çeşitli seviyelerde okullar açılır ve kadınlar bu okullarda eğitim görmeye başlarlar. Özellikle *Muallime Mektepleri*’nden mezun olan kadınlar devlet tarafından Osmanlı kadınlarının geri kalanını eğitmek üzere ülkenin değişik bölgelerine gönderilir (UNAT, 1964: 42-44).

Açıkgöz’e (2003: 104) göre, öğrencilerle en yakın ve uzun süreli etkileşimde bulunan kişilerden biri olan öğretmen, asıl işlevi olan “öğrenmeyi kolaylaştırma” ya ek olarak, öğrenciye model olma, öğrenciye rehberlik yapma gibi işlevleri de yüklenmek durumundadır. Nitelikli bir öğretmenin olmadığı bir eğitim sisteminde kaliteden bahsetmek mümkün değildir. Eğitimde kaliteyi sağlamak amacıyla programlar geliştirilip okullara modern araç gereçler alınsa da; öğretim süresi ayarlanıp fiziksel çevre uygun olarak düzenlense de, tüm bu

unsurları eğitim sürecinde uygun olarak değerlendirecek öğretmen gerekli niteliklere sahip değilse istenilen hedeflere ulaşamaz (ERİŞEN, 2004).

Kadın sorununun çözülmesi insanlık sorunu olduğu gibi özgürlük sorunudur da. İnsan kendini geliştirdiği oranda güzelleşir. Bireysel gelişim yalnızca üniversite eğitimleriyle sağlanamaz.

Ailede hizmetkar, işyerinde aslında vasıfsız, okullarda zekaları ile ikincil planda, ateş gibi ya da zehir gibi olan erkeklerin onlardan çok ileride oldukları düşünülen kadın, hayattan korkmak yerine hayatı kendisinden korkutmalıdır. Değişimiyle erkek egemen işleyişi korkutmalıdır.

Toplumsal cinsiyetin bir yansıması olan kadın erkek eşitsizliği konusu geçmişten günümüze halen devam eden hassas bir konudur. Çünkü bu eşitsizliğin varlığı genellikle görmezden gelinmekte ve yadsınmaktadır. Bu nedenle günümüzde kadınlar sorunlarına sahip çıkmakta, eşitlik mücadelesi için farklı etkinlik ve çeşitlilikte örgütlenmektedir. Bu örgütlenmelerden birisi de, akademik ortamlardaki kadınların bilimsel bir bakış açısıyla kadın sorunlarını görünür kılma ve çözüm önerileri geliştirmede aktif rol aldıkları “Üniversite Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri” bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Bu makalede kadın sorunlarının çözümüne yönelik üniversiteler bünyesinde yapılan çalışmalar ele alınmaktadır.

Cinsiyetler arasındaki eşitsizliğin sürmesinde eğitim önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel cinsiyet rollerinin genç kuşaklara aktarılmasında önemli işleve sahip olan ders kitapları ve materyalleri cinsiyetçi ideolojiyi ve güç ilişkilerini körükleyen, kadınlık-erkeklik rollerini pekiştiren siyasal içerikte düzenlenmektedir.

Kadınların edilgen ve itaatkâr, erkeklerin baskın rolleri ön plana çıkarılmaktadır. Bu araç ve gereçlerin cinsiyetçilikten arındırılması kadınlarla erkekler arasında daha eşit ilişkiler kurulmasına yardım edeceği gibi, daha demokratik, barışçı bir toplumun yaratılmasını da sağlayacaktır.

Eğitimdeki bu çarpıcı eşitsizliğin yanı sıra, eğitimin içeriği, eğitim ortamları ve öğretmen tutumları ile de bu cinsiyet ayrımcılığı azalacağı yerde artarak sürdürülmektedir.

Öte yandan uygulanan IMF politikalarıyla eğitime ayrılan payların hissedilir biçimde azalmasıyla artan yoksulluk, varolan erkek yanlısı toplumsal değerler ve cinsiyetçi tutumlarla birleştiğinde, kız çocukları ve kadınlar için eğitime, bilgiye ve mesleğe ulaşmak daha da zorlaşmaktadır.

Cinsiyet ayrımı, eğitim süreçlerinde de sıklıkla izlenmektedir. Öğretmenlerin içinde yetişmiş oldukları sosyal ortam, sosyalleşme biçimleri, ve eğitimleri, genelde onların neyin geleneksel olduğunu sorgulamalarını engellemektedir. Araştırmalar, öğretmenlerin okullarının erkek egemen bir yapıda olup olmadığı konusunu sorgulamadan görmezden geldiklerini (GÖK, 1999); bu nedenle cinsiyetçi yaklaşımlara, ders kitaplarının tutucu ve hatta cinsiyet hatalı içeriklerine dikkat etmediklerini ortaya koymaktadır (GÖK, 1995). Öğretmenlerin cinsiyet ayrımcılığını fark etmemeleri, sorgulamamaları ve özen gösterememeleri onların da geleneksel cinsiyet rollerini içselleştirmiş olmalarının bir göstergesi olarak tanımlanabilir (TÜRKOĞLU 1999).

Kızların eğitimi ile ilgili süreçlerin önemli bir ögesi de okulda çalışanlar arasında gözlenen cinsiyet farklarıdır. İlköğretimdeki okul müdürlerinin sadece %3'ü kadındır . Kadın öğretmenlerin oranı ise ilköğretimde %44, lisede ise %39'dur. Üniversitelerde cinsiyet farkı daha da artmaktadır. Erkeklerin eğitimin üst düzeylerinde ve matematik, fizik gibi daha "önemli" konularda yoğunlaşmaları, kadın öğretmenlerin ise, daha alt sınıflarda ve okuma-yazma gibi dersleri öğretiyor olmaları, bilimin üst düzeyinin 'erkek alanı' olduğu hakkında verilen mesajı güçlendirmektedir. bilimde kadınların yokluğunu aydınlayabilecek olan oldukça net açıklamalar bulunuyor. Toplum yaşamının içine dahil edildikleri andan itibaren genç kızların çoğu, bilim dışında bir tarafa yönlendiriliyor. Bu açıklaması güç ve herkesin gözü önünde süren engellemeyi eğitim sisteminde de görmek mümkün ve erkek bilim adamlarının kadınların bilim adamı olmamaları gerektiği şeklindeki yargısı, söz konusu süreci daha da pekiştiriyor.

Eğitim Sen tarafından yapılan açıklamaya göre, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan okul yöneticisi ve yönetici yardımcısı atamalarının yüzde 94'ünün erkek iken sadece yüzde 5.1'i kadındır. Kadın yönetici atamalarının tamamına yakını ana okulları ve kız meslek liselerine yapılanlardan oluşmaktadır. Okullarda kadınlar yardımcı pozisyonlara atanmışlardır.

Materyallerde erkeklere kamusal alanda aktif rol ve görevler verilmesi sürdürülürken, kadınlara uygun görülen işler koca/çocuk bakımı, ev işi vb, ile kısıtlı tutulmaktadır (HELVACIOĞLU, 1996).

Kızlar geleneksel cinsiyet rollerine uygun beklentiler doğrultusunda temizlik, hizmet, okul içi ve dışında dayanışma gibi konularda gönüllü olarak ortaya çıkmaktadırlar (ACAR, 1999).

Tanzimat sonlarında Ahmet Mithat Efendi de kızların eğitimi sorununu ısrarla gündeme getiren, bu konuda yoğun bir halkı aydınlatma çabası gösteren önemli yazarlarımızdan biridir (OKAY 1991), (DOĞAN, 1992).

Kadınların eğitimine ilişkin Şemsettin Sami'nin yayınladığı bir kitaptaki fikirleri önemlidir (SAMİ, 1984: 46-47). O, kadınların eğitimi konusunda der ki : Erkekler verilen eğitim yalnız kendi şahıslarında kalır, ölümleriyle yok olur. Kadınlara verilen eğitim ise çocuklarına ve gelecek nesillere de geçer. Erkekleri eğitmek gölge veren bir ağaç dikmek, kadınlara eğitim vermek ise hem gölge hem meyve verecek bir ağaç dikmektir. Gölge, kendi eğitilmişliğinden topluma yapılacak iyilik, meyve ise yetiştirilecek eğitim görmüş çocuklardır. Kadınları eğitmeksizin yalnızca erkekleri eğitmeye çalışan bir toplum kum üzerine temelsiz bir köprü kuran, yağmur yağdıkça köprünün yıkıldığını görüp yeniden yapmaya mecbur olan bir adama benzer. Bir toplumun eğitiminin temeli kadınların eğitimidir. Kadınlar toplumun esasıdır. Uygarlığın oluşumu, toplumun mutluluğu kadınların eğitilmesine bağlıdır."

Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin cinsiyet farkındalığına karşı tutumlarının değerlendirildiği bu çalışmada elde ettiğimiz bulgular oldukça dikkat çekiciydi.

BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular iki farklı şekilde sıralanmaktadır. Bu aşamalardan birincisi anketi uyguladığımız öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının demografik özelliklerine ilişkin bulgular diğeri ise öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının cevapladığı anket sorularından elde edilen bulgulardır.

1. Öğretmen Adaylarının ve Öğretim Elemanlarının Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler

Tablo 1.1. Cinsiyete Dair Bulgular

Cinsiyet	f	%
1(K)	59	49,2
2(E)	61	50,8
Toplam	120	100

Tablo 1.2. Babanın Hayatta Olup Olmadığına Dair Bulgular

	f	%
Hayatta	103	85,8
Hayatta Değil	17	14,82
	120	100

Tablo 1.3. Babanın Çalışma Durumlarına İlişkin Bulgular

	f	%
Çalışıyor	79	65,8
Çalışmıyor	41	34,2
Toplam	120	100

Tablo 1.4. Annenin Hayatta Olup Olmadığına Dair Bulgular

	f	%
Hayatta	101	84,2
Hayatta Değil	19	15,8
Toplam	120	100

Tablo 1.5. Annenin Çalışma Durumuna İlişkin Bulgular

	f	%
Çalışıyor	12	10,0
Çalışmıyor	108	90,0
Toplam	120	100

Tablo 1.6. Kardeş Sayılarına İlişkin Bulgular

	f	%
2	14	11,7
3	14	11,7
4	31	25,8
5	26	21,7
6	18	15,0
7	9	7,5
8	4	3,3
9	4	3,3
Toplam	120	100

Tablo 1.7. Kız Kardeş Sayısı

	f	%
Yok	4	3,3
1	22	18,3
2	54	45,0
3	23	19,2
4	12	10,0
5	4	3,3
6	-	-
7	1	8
Toplam	120	100

Tablo 1.8. Erkek Kardeş Sayısı

	f	%
Yok	2	1,7
1	33	27,5
2	35	29,2
3	29	24,2
4	12	10,0
5	3	2,5
6	5	4,2
7	1	,8
Toplam	120	100

2. Öğretmen Adaylarının Ve Öğretim Elemanlarının Cevapladığı Anket Sorularından Elde Edilen Bulgular.

Gurupların sorulara vermiş olduğu her bir cevap farklı açılardan analiz edildi ve değerlendirildi.

Bu araştırmada iki farklı grubun kadına bakış açılarını görebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan ve güvenilirlik geçerliliği 76 olarak tespit edilen toplam otuz soruluk bir anket uygulanmıştır. Anketin maddeleri her iki grup için de aynıdır. Söz konusu otuz ayrı özellik beş dereceli olarak (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum) bir ölçekte cevaplandırılmıştır. Anketin otuz maddesi faktör analizine tabi tutularak beş boyuta indirildi. Bu boyutlar;

Ailede Demokrasi Anlayışı

Kadın ve Erkeğin Aile İçindeki Rolüne Bakış

Kızların Eğitim Hakkına Bakış

Cinsiyet Ayrımcılığına Yönelik Bakış

Kadının Çalışma Hayatına Bakış olarak belirlendi.

Tablo 2.1. Öğretmen Adaylarının Ve Öğretim Elemanlarının Ailede Demokrasi Anlayışına Bakış Açıları Dağılımı

Ailede Demokrasi Anlayışı	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocukların meslek seçimine aile büyükleri karar vermelidir.	38	31,7	51	42,5	10	8,3	20	16,7	1	,8
Ailede paranın harcanması daha çok babanın eliyle olmalıdır.	26	21,7	65	54,2	6	5,0	18	15,0	5	4,2
Evle, çocukla, gelecekle ilgili düşünce ve kararları genelde anne ve baba ortaklaşa almalıdır.	4	3,3	2	1,7	3	2,5	52	43,3	59	49,2
Yükseköğrenim hakkı kız ve erkek öğrencilere eşit sayıda verilmelidir.	2	1,7	6	5,0	19	15,8	56	46,7	37	30,8
Eşimin kariyer yapması için bazı fedakarlıklarda bulunur, ona yardımcı olurum.	2	1,7	-	-	23	19,2	53	44,2	42	35,0
Çocuğun aldığı kararlara aile saygı duymayı bilmelidir.	3	2,5	29	24,2	26	21,7	43	35,8	19	15,8

Tablo 2.2. Öğretmen Adaylarının Ve Öğretim Elemanlarının Kadın ve Erkeğin Aile İçindeki Rolüne Bakış Açılarının Dağılımı

Kadının ve Erkeğin Aile İçindeki Rolü	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadının aile içindeki en önemli görevi ev işlerini yapmak, çocuk doğurmak ve onları en iyi şekilde yetiştirmektir.	41	34,2	61	50,8	6	5,0	8	6,7	4	3,3
Kadının aile içindeki en önemli görevi aile bütçesine katkıda bulunmak ve bütçeyi idare etmektir.	19	15,8	65	54,2	21	17,5	7	5,8	8	6,7
Erkeğin görevi çalışıp para kazanmak ve ailesini korumaktır.	1	,8	44	36,7	22	18,3	29	24,2	24	20,0
Ev kadınları zamanlarının çoğunu evde geçirdiklerinden ve işe yaramaz görüldüklerinden psikolojik çöküntü yaşarlar.	8	6,7	15	12,5	28	23,3	47	39,2	22	18,3
Ev kadınları daha çok zamana sahip olduklarından çalışan kadınlardan daha mutludurlar.	6	5,0	55	45,8	40	33,3	13	10,8	6	5,0

Tablo 2.3. Öğretmen Adaylarının Ve Öğretim Elemanlarının Kızların Eğitim Hakkına Bakış Açılarının Dağılımı

Kız Çocuklarının Eğitim Hakkı	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kızların ileride evliliklerini düzenli bir şekilde yürütebilmeleri ve çocuklarını iyi yetiştirebilmeleri için eğitim görmeleri şarttır.	1	,8			3	2,5	33	27,5	83	69,2
Kız çocukları derslerde çok dikkatli ve düzenlidir.	6	5,0	11	9,2	7	5,8	64	53,3	32	26,7
Öğretmen sınıf içinde veya dışında kız çocuklarıyla daha iyi iletişim kurabilir.	10	8,3	23	19,2	31	25,8	48	40,0	8	6,7
Kız çocukları mutlaka yükseköğrenim hakkından faydalanmalıdır.	2	1,7	6	5,0	19	15,8	56	46,7	37	30,8

Tablo 2.4 Öğretmen Adaylarının Ve Öğretim Elemanlarının Cinsiyet Ayrımcılığına Yönelik Bakış Açılarının Dağılımı

Cinsiyet Ayrımcılığı	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çok çocuklu aileler yeterli bütçeye sahip değillerse okuma şansını erkek çocuklarından yana kullanabilirler.	47	39,2	52	43,3	13	10,8	5	4,2	3	2,5
Kız çocuklar daha şımarık olurlar.	16	13,3	52	43,3	20	16,7	22	18,3	10	8,3
Erkek çocuklarda sayısal zeka kız çocuklarından daha çok gelişmiştir.	11	9,2	32	26,7	23	19,2	32	26,7	22	18,3
Kız çocukları sözel yönden erkek çocuklardan daha kabiliyetlidir.	5	4,2	6	5,0	19	15,8	60	50,0	30	25,0
Erkeklerin çalıştığı bir çok iş kolunda kadınlar çalışamaz.	10	8,3	43	35,8	15	12,5	35	29,2	17	14,2
Kadınlar kişisel sorunlarını işten eve evden işe taşırlar.	17	14,2	33	27,5	16	13,3	43	35,8	11	9,2
Erkekler iş ortamında kadınlardan daha üretkendirler.	11	9,2	45	37,5	22	18,3	32	26,7	10	8,3
Eğitimli kızların hayat beklentileri doyumsuzdur.	16	13,3	41	34,2	17	14,2	34	28,3	12	10,0

Tablo 2.5. Öğretmen Adaylarının Ve Öğretim Elemanlarının Kadının Çalışmasına Bakış Açılarının Dağılımı

Kadının Çalışmasına Bakış	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadının çalışması aile birliğini zayıflatır.	39	32,5	62	51,7	12	10,0	3	2,5	4	3,3
Çalışan annelerin çocukları çalışmayan annelerin çocuklarından daha mutsuzdur.	7	5,8	46	38,3	19	15,8	28	23,3	20	16,7
Kadının çalışması hayat tecrübelerini, beceri ve direncini artırır.	2	1,7	6	5,0	12	10,0	65	54,2	35	29,2
Kadınlar için en ideal meslekler öğretmenlik, hemşirelik ve tekstil işçiliğidir.	21	17,5	33	27,5	22	18,3	32	26,7	12	10,0
Çalışan annelerin çocukları kendi kendilerine yetebilen, ayakları üstünde durabilen çocuklardır.	8	6,7	18	15,0	24	20,0	51	42,5	19	15,8
Kadınlar mühendislik, hukuk, bankacılık, borsa gibi iş kollarında da başarıyla çalışmaktadırlar.	6	5,0	3	2,5	22	18,3	61	50,8	28	23,3
Çalışan kadın gereğinden fazla yorulur ve erken yıpranır.	6	5,0	42	35,0	17	14,2	33	27,5	22	18,3

ÖNERİLER

Öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinin lisans ve lisansüstü programlarına mutlaka "Toplumsal Cinsiyet"le ilgili zorunlu dersler konulmalıdır.

Eğitim programlarının her düzeyinde ve içeriğinde ders kitapları ve materyallerinin cinsiyetçi referanslardan arındırılması ve acilen bu işi yapacak komisyonların oluşturulması gerekmektedir.

Eğitimin her aşamasında toplumsal cinsiyetle ilgili derslerin ve konuların yer alması sağlanmalıdır.

Kadınlar arasında okuma ve yazmayı yaygınlaştırarak kadınların meslek eğitimine, bilim ve teknolojiye ulaşmalarını sağlamak gerekmektedir. Çünkü eğitim eşitlikçi ve özgürleştirici potansiyeliyle her iki cinsin lehine kullanılmadıkça eşitlikten ve özgürlükten bahsetmek olası değildir.

Üniversite giriş sınavlarında her bölüme kız ve erkek öğrenci kontenjanları konulmalıdır.

Kız öğrencilerin ulaşım, barınma, sağlık gibi sosyal haklara erişimi kamusal kaynaklarla garanti altına alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Acar, F, Ayata, AG ve Varođlu, D, (1999), **Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Türkiye’de Eğitim Sektörü Örneği**, Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara

Acar, F. (1995). **Türkiye’de İslamcı Hareket Ve Kadın**, Tekeli (yay. hzl.), *1980’ler Türkiye’sinde kadın bakış açısından kadınlar içinde* (s. 69-87), İletişim Yayınları, İstanbul

Açıkgöz, K.Ü. (2003), **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir

Altan, S, (2000), **Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik**, Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara

Berktaş, F. (1992), **Türkiye’de Kadın Araştırmaları 1980-1990**. *Kadınların Belleği – Uluslararası kadın kütüphaneleri sempozyum tutanakları içinde* (s. 271-275), Metis Yayınları, İstanbul

Bora, A. (2005). **Kadınların Sınıfı: Ücretli Ev Emeği Ve Kadın Öznelliđinin İnşası**, İletişim Yayınları, İstanbul

Çakır, S., (1994), **Osmanlı Kadın Hareketi**, Metis Yayınları, İstanbul

Okay, Orhan, (1991), **Batı Medeniyeti Karşısında Ahmet Mithat Efendi**, MEB Yayınları, İstanbul

Doğan, İsmail, (1992), **Tanzimat Sonrası Sosyo-Kültürel Değişmeler ve Türk Ailesi**, **Sosyo Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi**, C.1, s.176-198 (Aile Araş. K. Yay.), Ankara

Erişen, Y. (2004), **Sınıfta Öğretim Liderliği**. Ş. Erçetin, Ç. Özdemir, (Ed.), *Sınıf Yönetimi*, (1. S.), Asil Yayın, Ankara

Gök, F. (1993), *Türkiye’de Eğitim ve Kadınlar*, bakınız: Tekeli, Ş, Derleyen, (1995), **1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar**, İletişim Yayınları, İstanbul

Gök, F. ve Okçabol, R. (1999), **Öğretmen Profili Araştırma Raporu**, Eğitim Sen, İstanbul

Helvacıoğlu, F. (1996), **Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik 1928-1995**, Kaynak Yayınları, İstanbul

Sami, Şemseddin (1984) **Kadınlar**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, Ankara

Tekeli, F. (1992). Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, *Kadınların belleği – Uluslararası kadın kütüphaneleri sempozyum tutanakları* içinde (s. 120–128). Metis Yayınları, İstanbul

Türkoğlu, H. (1999), **Kadın Öğretmenler ve Sendikal Katılım, Eğitim Sen Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara

Unat, F. R. (1964), **Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış**, Millî Eğitim Basımevi, Ankara

